

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa X. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko P. B.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 24 października 2023 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 30 maja 2022 r., sygn. akt XXI Pa 191/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od skarżącego pozwanego P. B. na rzecz powódki

**X. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. 675 zł
(sześćset siedemdziesiąt pięć) tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił w części apelację powoda X. spółki z o.o. w W. i wyrokiem z 30 maja 2022 r. zmienił oddalający powództwo wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy – Żoliborza z 14 marca 2018 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego P. B. na rzecz powoda 7.570,69 zł z odsetkami tytułem odszkodowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniesiono, „iż w niniejszej sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) następującej treści:

„Kiedy pracownikowi odpowiedzialnemu za nadzór nad innymi osobami można przypisać winę w nadzorze i odpowiedzialność za szkodę z tego wynikłą w przypadku braku pisemnego zakresu obowiązków oraz w przypadku złej organizacji pracy po stronie pracodawcy? Jakie ewentualnie okoliczności dotyczące pracownika odpowiedzialnego za nadzór nad innymi pracownikami zwalniają go od odpowiedzialności materialnej w całości w sytuacji przyczynienia się do szkody innych pracowników czy pracodawcy?”

Powyższe zagadnienie prawne zostało uszczegółowione w uzasadnieniu skargi kasacyjnej.

„Ponadto w przypadku nie uwzględnienia skargi na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazano jako uzasadnienie przyjęcia skargi do rozpoznania, iż niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wagę i oczywistość podniesionych w podstawach skargi naruszeń prawa materialnego jak i procesowego, a w przypadku nie podzielenia tego poglądu przez Sąd Najwyższy strona pozwana z ostrożności procesowej wskazuje, iż istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa materialnego i procesowego wskazanych w podstawach skargi oraz zachodzi nieważność postępowania w związku z pozbawieniem możliwości obrony swych praw strony pozwanej przez pominięcie bez uzasadnienia wniosków dowodowych zgłoszonych w trakcie postępowania apelacyjnego”.

Powód wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Negatywna ocena wynika z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

Zagadnienie przedstawione jako istotne zagadnienie prawne nie składa się na pierwszą podstawę przedsądu, gdyż zgłoszony problem nie ma takiej rangi – art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa w indywidualnej sprawie. Istotne zagadnienie prawne to problem prawny rzeczywiście istniejący, dotychczas nie rozstrzygnięty, opracowany na podstawie własnej analizy

orzecznictwa a nawet doktryny, po której to wpierw sam skarżący może stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne powinno być rozpoznane przez Sąd Najwyższy (podobnie jak pytanie prawne art. 390 k.p.c.). W przeciwnym razie funkcja pierwszej podstawy przysądu będzie bezprzedmiotowa i postępowanie kasacyjne stanie się powszechną instancją.

Chodzi o to, że odpowiedzialność materialna pracowników nie jest instytucją nową w prawie pracy. Ma już swoje orzecznictwo i opracowania w piśmiennictwie. Sprawy dotyczące odpowiedzialności materialnej pracowników były częste w poprzednim okresie (gospodarce), a teraz są mniej zauważalne, co można tłumaczyć różnymi przyczynami.

Nie ma jednak problemu rozumienia winy jako przesłanki odpowiedzialności materialnej pracowników. Zgodnie przyjmuje się, że jest to wina w rozumieniu prawa karnego (w szczególności zob. Walerian Sanetra - Wina w odpowiedzialności pracowniczej, PWN 1975). Pracownik może wyrządzić szkodę umyślnie (art. 122 k.p.) albo nieumyślnie (art. 114 k.p.). Umyślne wyrządzenie szkody może być z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym (godzenie się), natomiast wina nieumyślna to lekkomyślność lub niedbalstwo. Takie rozumienie winy jest właściwe jako przesłanka odpowiedzialności materialnej pracowników. W prawie cywilnym nie ma ustawowej definicji winy (art. 415 k.c.), stąd jako przesłanka odpowiedzialności wystarczać może sama bezprawność działania lub brak staranności (art. 355, 471 k.c.). Natomiast odpowiedzialność materialna pracowników zależy od czterech przesłanek: winy, naruszenia obowiązku, szkody i związku przyczynowego.

Pytanie o „winę w nadzorze” to pytanie o stwierdzenie winy jako przesłanki materialnej odpowiedzialności pracownika. Oczywiście znaczenie ma wówczas prawne rozumienie winy, czyli jako określony stosunek pracownika do naruszenia obowiązku i w konsekwencji szkody. Każdorazowo podlega to badaniu, ze względu na obowiązki pracownika, wiedzę, umiejętności i szereg dalszych sytuacji w konkretnej sprawie. Uzasadnia to stwierdzenie, że sformułowane zagadnienie dotyczy oceny zastosowania prawa w konkretnej sprawie, a samo w sobie nie składa się na istotne zagadnienie prawne. Zagadnienie nawet nie odróżnia czy

chodzi o odpowiedzialność na podstawie winy umyślnej (art. 122 k.p.), czy nieumyślnej (art. 114 k.p.).

Oceny tej nie zmienia odwołanie się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych („*Powyższe zagadnienia prawne zostały uszczegółowione w uzasadnieniu skargi kasacyjnej*”). Rzecz w tym, iż nie jest to prawidłowe, gdyż uzasadnienie podstawy kasacyjnej nie składa się na brakujące uzasadnienie podstawy przedsądu. Różnica wynika z tego, że istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), to problem o znaczeniu uniwersalnym w systemie prawa, natomiast zarzuty podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) zawsze mają konkretny wymiar, gdyż odnoszą się do określonego rozstrzygnięcia w danej sprawie, zakończonej prawomocnym wyrokiem sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Nie jest zatem prawidłowe odwołanie się w uzasadnieniu pierwszej podstawy przedsądu do naruszeń prawa zgłoszonych w podstawach kasacyjnych (str. 13, 17 i 19 skargi kasacyjnej).

Inaczej ujmując przesłanki materialnej odpowiedzialności odszkodowawczej pracowników są uregulowane w Kodeksie pracy. Rozumienie winy i pozostałych przesłanek, w tym naruszenia obowiązków, nie może sprawiać kłopotów. Oznacza to, że stosowanie prawa w przypadku sporu należy do sądu pracy i dotyczy to również kwestii ujętych w zgłoszonym zagadnieniu prawnym, gdyż funkcja istotnego zagadnienia prawnego nie może być redukowana do odpowiedzi na wszelkie wątpliwości prawne w konkretnej sprawie.

Negatywnej oceny wniosku nie zmienia zgłoszenie kolejnych podstaw przedsądu.

Skarżący we wniosku nie wykazuje podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Argumentacja jest zbyt ogólna, co potwierdza wskazanie, że „skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wagę i oczywistość podniesionych w podstawach skargi naruszeń prawa materialnego i procesowego”. Nie jest to prawidłowe, gdyż o ile zasadne podstawy kasacyjne mogą prowadzić do uwzględnienia skargi (*a contrario* art. 398¹⁴ k.p.c.), to w szczególnej podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga się samodzielnego wskazania i wykazania naruszenia prawa, które w sposób oczywisty, czyli nie budzący

wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania. Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych, stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oznacza to, że zarzuty podstaw kasacyjnych nie zastępują podstawy przedsądu, nawet tej szczególnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna ma na uwadze indywidualny interes skarżącego w przyjęciu jego skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący powinien zatem samodzielnie i odrębnie od podstaw kasacyjnych wskazać i wykazać naruszenie prawa, które uzasadniałoby stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Brak jest tego we wniosku.

Podobna ocena odnosi się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż wniosek jedynie hasłowo zgłasza potrzebę „wykładni przepisów prawa materialnego i procesowego w podstawach skargi”. Nie jest rolą Sądu Najwyższego na etapie przesądu dokonywanie wykładni przepisów powołanych w podstawach kasacyjnych. Tu również ujawnia się nierozumienie zgłoszonej podstawy przedsądu, bo to sam skarżący formułując zarzuty podstaw kasacyjnych przyjął, już określone znaczenie i rozumienie wskazanych przepisów prawa. Natomiast podstawa przedsądu z art. 398⁹ pkt 2 k.p.c. ma charakter uniwersalny, gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest sam przepis prawa, ze względu na kwalifikowaną potrzebę wykładni, wynikającą z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie. Brak jest tego we wniosku, czyli skarżący nie przedstawia z czego wynikają poważne wątpliwości w wykładni ani nie wskazuje rozbieżności w orzecznictwie na gruncie wykładni określonego przepisu. Chodzi wówczas o rozbieżności w orzecznictwie w różnych sprawach, a nie o odmiennosc rozstrzygnięć Sądów pierwszej i drugiej instancji w tej samej sprawie. Innymi słowy funkcją podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest wykładnia przepisów podstawy kasacyjnej skargi.

Nie spełnia się również „nieważność postępowania w związku z pozbawieniem możliwości obrony swych praw strony pozwanej przez pominięcie bez uzasadnienia wniosków dowodowych zgłoszonych w trakcie postępowania apelacyjnego”. Taka treść końcowej części uzasadnienia wniosku pozwala przyjąć,

że skarżący ma na uwadze nieważność postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. Nie jest to jednak bezwzględna przesłanka nieważności i dlatego jako względna podstawa nieważności podlega ocenie. Do stwierdzenia nieważności postępowania nie wystarcza ogólny zarzut, że Sąd Okręgowy bez uzasadnienia pominął zgłoszone w ramach postępowania apelacyjnego wnioski dowodowe zmierzające do wykazania braku winy po stronie pozwanego i odpowiedzialności za szkodę. Skoro miarą oceny naruszenia procedury cywilnej dla procesowej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), są konkretne przepisy procedury, to jest ona tym bardziej aktualna i wymagana w odniesieniu do podstawy nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c., łączonej z zaniechaniem czy odmową przeprowadzenia przez sąd określonych dowodów. Bez wskazania we wniosku takich konkretnych naruszeń nie można stwierdzić nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. Nie byłoby to też wystarczające, gdyż procesowa podstawa kasacyjna (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) ma znaczenie dopiero, jeżeli uchybienie przepisom postępowania, mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. O wyniku sprawy decyduje natomiast prawo materialne, gdyż to ono wyznacza jakie postępowanie dowodowe jest konieczne dla dostatecznego wyjaśnienia podstawy faktycznej sprawy. Sumując, zarzut nieważności postępowania, poprzestający na ogólnym zarzucie pominięcia przez sąd dowodów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, bez zarzutów naruszenia konkretnych przepisów prawa procesowego i w efekcie wpływu na wynik sprawy (prawa materialnego) nie jest wystarczający do stwierdzenia podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz stosowanych odpowiednio do odpowiedzi na skargę kasacyjną § 2 pkt 4, § 9 ust. 1 pkt 2, § 19 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ms]

